

Vlaams
Parlement

vergadering **C83**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 15 december 2020

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de vierde pijler van het inburgeringstraject – 1019 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het wetenschappelijk onderzoek van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing – 971 (2020-2021)	5
VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over lokale projecten in het kader van het lik-op-stukbeleid voor kleinere criminaliteitsvormen – 964 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het project SAMEN voor de aanpak van straatcriminaliteit – 993 (2020-2021)	10
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uitvoering van werkstraffen en de rol van de Vlaamse overheid – 995 (2020-2021)	19
VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het verplichte inburgeringstraject voor nieuwkomers in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest – 999 (2020-2021)	23

VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de vierde pijler van het inburgeringstraject – 1019 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, ik heb u het belang van buddyprojecten niet uit te leggen. Ik ben zeer tevreden – u ziet dat aan mijn 'body language' – dat ze eraan komen. Ik heb gezien dat er ondertussen al heel wat communicatie gebeurde rond deze vraag om uitleg, maar ik zal ze toch met heel veel plezier stellen.

De Vlaamse overheid publiceerde halverwege juli een oproep voor proeftuinen sociale netwerking en participatie voor inburgeraars. Dat was in het kader van de vierde pijler van het inburgeringstraject; het gaat om een bijkomend traject waarop deze regering inzet. Deze oproep dateert van halverwege juli en de focus lag op de lokale besturen. In heel wat steden en gemeenten werd reeds ingezet op deze buddyprojecten, maar ik ben toch heel benieuwd – mijn neus krult ervan – naar de resultaten van deze projectoproep.

Was er veel interesse bij de lokale besturen voor deze oproep?

Wanneer gaan de geselecteerde proeftuinen van start?

Kunt u de verdere uitrol van deze vierde pijler toelichten?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Tommelein, bedankt voor uw vraag. Ik wil toch nog even duiden wat dat vierde traject precies is. U weet dat we, naast het vergaren van de kennis van het Nederlands, inzicht in onze samenleving via Maatschappelijke Oriëntatie en toeleiding naar werk via VDAB, een vierde pijler willen invoeren in ons inburgeringscontract, in ons inburgeringstraject: de buddywerking. Dat is eigenlijk het uitbouwen van een netwerk dat iemand moet helpen versneld te integreren in onze samenleving, oefenkansen moet bieden om Nederlands te leren en een concreet begrip moet geven van wat het betekent om burger te zijn in Vlaanderen. Dat is een nieuw project, dat vandaag embryonaal of experimenteel al in een aantal steden en gemeenten loopt. Daar werkt men de facto nu al met buddytrajecten. De reacties zijn vaak heel positief.

Om dat project voor te bereiden heb ik, naast gesprekken met verschillende burgemeesters, ook een oproep gedaan naar proeftuinen. In totaal werden daarvoor 29 aanvraagdossiers ingediend. 10 aanvragen gebeurden door centrum-steden, waarvan 1 aanvraag in het kader van een intergemeentelijke samenwerking, namelijk Mechelen samen met Sint-Katelijne-Waver. 18 aanvragen werden ingediend door kleinere gemeenten, waarvan er 12 intergemeentelijke samenwerkingen waren. Er was ook 1 aanvraag van de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel. In totaal zijn dus 64 van de 300 gemeenten betrokken in de aanvraagdossiers, wat toch wel een opmerkelijk succes genoemd mag worden. Er was grote interesse bij de lokale besturen om daaraan mee te werken.

We hebben 26 proeftuinen geselecteerd, goed voor 54 gemeenten en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Die proeftuinen zullen lopen van 1 januari 2021 tot 30 juni 2022, anderhalf jaar dus.

Wat is de ambitie? Ik heb ze zonet al geschetst. We geloven daar heel sterk in. Er is wetenschappelijk onderzoek gebeurd daarrond. Volgens professor Phaet hebben mensen met contacten buiten het klassieke of natuurlijke etnisch-culturele netwerk dubbel zoveel kansen op de woningmarkt en de arbeidsmarkt. Ook inburgeraars hebben er ons op gewezen dat ze heel veel belang hechten aan en heel veel meerwaarde zien in het rechtstreekse contact met Vlamingen, ongeacht het feit of die Vlaming autochtone of allochtone roots heeft. Het is belangrijk om te kunnen praten en kennismaken met iemand uit Vlaanderen, die oefenkansen biedt maar tegelijkertijd ook concreet kan uitleggen wat het bijvoorbeeld betekent om ouder te zijn van schoolgaande kinderen in Vlaanderen, welke ouderlijke opdrachten en verantwoordelijkheden daar effectief bij komen kijken.

De bedoeling is dat die vierde pijler start in 2022. Deze experimenten moeten een beter inzicht geven, en eigenlijk de gemeenten laten proefdraaien, op het vlak van die buddyprojecten.

We hebben vier trajecten voorgesteld waaruit de gemeenten konden kiezen. Ten eerste zijn er de klassieke buddyprojecten. Ten tweede is er een kennismakings-traject of stage bij een bedrijf, vereniging of lokaal bestuur. Dat is een variatie daarop. Men kan in een bedrijf kennismaken met ons bedrijfsleven. Ten derde is er een toeleidingstraject naar het vrijwilligerswerk. Men kan in contact komen met anderen door zich nuttig te maken voor de samenleving. En ten slotte is er een alternatief traject met een aantoonbare meerwaarde zoals een taalstage, stage in een cultuurvereniging, sportclub, woonzorgcentrum, lokaal dienstencentrum, buurtcentrum en dergelijke.

We gaan daarvoor een procesbegeleider aanstellen. Dat zijn het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) en Hefboom vzw. Zij hebben als opdracht om de proeftuinen te begeleiden en een rapport op te maken met goede praktijken. We voorzien een tussentijds rapport in november 2021, net voor we effectief van start gaan, en één op het einde van de proeftuinen, na anderhalf jaar. De proeftuinen zullen deels gelijklopen met de opmaak van de regelgeving. Zo kunnen we de 'lessons learned' meenemen – we hebben er al heel wat in Vlaanderen – en het regelgevend kader aftoetsen aan de praktijk die de lokale besturen op dat moment meemaken.

Tot slot, wat bijzonder interessant is: in de 55 gemeenten die geselecteerd zijn als proeftuin, werd in 2019 maar liefst 62 procent van de inburgeringscontracten gerealiseerd. Dat zijn dus de gemeenten waar al een groot deel van de inburgeraars terechtkomen. We hebben in de proeftuinen – een zesde van de Vlaamse gemeenten – 62 procent van de inburgeringscontracten in 2019. Het is een zeer geslaagde oefening.

Pas op, de inburgeraars gaan in 2021 nog niet allemaal een buddy hebben. We moeten dat opbouwen. Ik heb wel begrepen dat veel van de gemeenten grote inspanningen gaan doen om succesvol te zijn.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Dat voldoet inderdaad, minister. Ik dank u voor uw antwoord. Ik ben heel tevreden met de aanpak en het initiatief. Ik ben trouwens ook heel tevreden dat mijn eigen stad werd geselecteerd. Ik wil benadrukken dat heel wat steden en gemeenten op de kar springen, wat alleen maar aantoont dat de lokale besturen geloven in deze projecten en aanvoelen dat er nood aan is. Ik hoop dat ze allemaal vlot kunnen verlopen en dat we zo snel mogelijk voldoende buddy's hebben en opnieuw goede resultaten kunnen neerzetten met dit initiatief.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Het belangrijkste is verteld, volgens mij.

Bart Tommelein (Open Vld): Inderdaad, het belangrijkste is verteld.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het wetenschappelijk onderzoek van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing – 971 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Wetenschappelijk onderbouwde inzichten zijn belangrijk, en zelfs noodzakelijk, om een efficiënt en effectief beleid te voeren. De minister heeft in zijn beleidsnota's dan ook aangegeven dat te doen voor verschillende topics. Zo komt er onder meer een onderzoek naar de evoluties en innovaties in lokale representatieve democratie, lokale burgerparticipatie, de lokale en provinciale verkiezingen, regelluwe zones, 'smart cities', de gemeentelijke fusies enzovoort.

Binnen de domeinen Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid en Bestuurszaken is het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing een belangrijke partner, waardoor het beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek structureel verankerd is. Het steunpunt is een consortium van bestuurskundige onderzoekers uit vier verschillende Vlaamse universiteiten, met name de KU Leuven, de Universiteit Antwerpen, de UGent en de UHasselt.

Het steunpunt ontwikkelde tussen 2016 en 2020 dertien onderzoeksprojecten binnen negen thema's in drie onderzoekslijnen. De onderzoeken toonden reeds aan dat ze relevant waren voor het beleid. Denk aan de bestuurskrachtmonitor, het onderzoek naar de voorwaarden voor een meer resultaat- en klantgerichte overheid, de digitalisering van de overheid enzovoort. Ook in deze regeerperiode zullen wij – de minister én het parlement – de vruchten kunnen plukken van hun onderzoekswerk. Ik denk daarbij aan de aanpassingen die zullen gebeuren aan de BBC-regelgeving (beleids- en beheerscyclus) en bij de modernisering van de rechtspositieregeling voor lokale besturen.

Het is daarom goed dat de minister recent opnieuw het vertrouwen heeft gegeven aan het steunpunt en hun opdracht heeft vernieuwd voor de periode van 1 januari 2021 tot eind 2023. Het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing wordt belast met onderzoek rond de volgende twee onderzoekslijnen waarbinnen verschillende onderzoeksprojecten vorm krijgen: ten eerste een onderbouwd hr-beleid en ten tweede lokale autonomie en lokale verantwoordelijkheid.

Ik heb daarover de volgende vragen. Hoe evalueert u de werking van het steunpunt? Op basis van welke elementen en door wie werden de selectiecriteria voor de selectie van het steunpunt opgesteld?

Op basis van welke criteria hebt u voor die twee onderzoekslijnen gekozen? Zijn die mede tot stand gekomen in overleg of na consultatie van belangrijke belanghebbenden in dit beleidsdomeinen waarvoor de minister bevoegd is, zoals de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP)?

Welke onderzoeksprojecten hebt u voor ogen op korte en lange termijn? Welke timing en welke prioritering hebt u daarbij voor ogen?

Hebt u nog andere thema's of onderwerpen voor ogen, buiten de twee genoemde onderzoekslijnen, waarvoor u nog middelen zult voorzien voor wetenschappelijk onderzoek?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Warnez, bedankt voor uw vraag en voor uw interesse voor de wetenschappelijke onderbouw van het beleid in Vlaanderen.

Uw eerste vraag betrof de evaluatie van de werking van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing, dat onder mijn voorganger vorm heeft gekregen op een nieuwe manier, namelijk een meerjarige overeenkomst. Het Steunpunt 2016-2020 werd in de tweede helft van 2019 geëvalueerd. Aangezien het steunpunt vooral heeft gefunctioneerd onder mijn voorganger, minister Homans, heb ik me, zoals dat deontologisch hoort, wat terughoudend opgesteld met betrekking tot deze evaluatie.

Uit de evaluatie kwamen hoofdzakelijk heel positieve punten naar voren. Ik denk dus dat er goed werk geleverd is door mijn voorganger, in haar vernieuwde aanpak. Zo blijkt uit de evaluatie dat de wetenschappelijke kwaliteit van het steunpunt en de onderzoekers bevestigd wordt en dat er duidelijke voordelen zijn voor het beleid. Het steunpunt draagt bij tot de objectieve wetenschappelijke onderbouw van het beleid en het beheer van de Vlaamse overheid. De aanpak van jaarprogrammering binnen grotere thema's biedt voldoende flexibiliteit en wendbaarheid om beleidsrelevantie te kunnen garanderen. En via het steunpunt wordt wetenschappelijke knowhow gebundeld en toegankelijk gemaakt en zo veel mogelijk verspreid binnen de Vlaamse overheid en de Vlaamse Regering. Ook op de Europese en internationale academische fora worden op die manier goede Vlaamse partijen naar voren gebracht en bekendgemaakt. Het zorgt ook voor minder administratieve rompslomp. Met deze manier van werken moet niet elk jaar en voor elk apart spoor een zware procedure voor overheidsopdrachten worden opgestart.

Er zijn ook duidelijke voordelen voor de academische partners. De formule van het steunpunt is voor de academische wereld een hefboom om impact te genereren. Ze biedt ook vijf jaar onderzoekszekerheid voor het gekozen consortium, wat de kans biedt om echt knowhow op te bouwen en niet fragmentarisch te hoeven te werken. Het steunpunt ondersteunt ook de ambitie om multidisciplinair te werk te gaan.

Samengevat, de evaluatie van de aanpak die onder mijn voorganger, mevrouw Homans, is gestart, is heel positief. Ik heb er dan ook voor gekozen om in diezelfde geest verder te werken en met dezelfde aanpak verder te gaan.

Daarom heeft Vlaamse Regering op 17 juli 2020 beslist om een nieuwe oproep te lanceren voor een nieuw Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. De Vlaamse Regering heeft die oproep gelanceerd en heeft daartoe selectiecriteria vastgelegd. Die liggen in lijn met de vorige oproep, onder het motto 'never change a winning team' – om het in goed Nederlands te benadrukken. De kandidaturen worden beoordeeld op een combinatie van wetenschappelijke, beleidsrelevante en bestuurlijke selectiecriteria. Dat zijn de drie types criteria die we bij de selectie hanteren.

Op basis van de evaluatie van 2016-2020 is nog een extra criterium toegevoegd, namelijk dat het nieuwe steunpunt nog meer moet inzetten op interdisciplinariteit: de samenwerkingen met externe partners als een belangrijke voorwaarde. Dat is

er nog aan toegevoegd. Dat was op gang getrokken door mijn voorganger, en daar willen we nu meer op inzetten.

Er was één consortium dat zich kandidaat heeft gesteld. Er was dus maar één kandidaat, maar wel een heel sterke. Het consortium, onder de noemer Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing (SBV), heeft als leden: het Instituut voor de Overheid van de KU Leuven, de Onderzoeksgroep Politics & Public Governance van de Universiteit Antwerpen, de vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management van de Universiteit Gent, het Centrum voor Lokale Politiek van de Universiteit Gent en het Centrum voor Overheid en Recht (COrE) van de Universiteit Hasselt. Dat is de crème de la crème op het gebied van bestuurlijk onderzoek en wetenschappelijke kennis ter zake. De Vlaamse Regering beoordeelde de kandidatuur op 4 december 2020 aan de hand van de criteria, beoordeelde de kandidatuur positief en erkende vervolgens het steunpunt.

U vraagt me op basis van welke criteria ik de twee onderzoekslijnen bepaald heb. Zijn deze mede tot stand gekomen in overleg of na consultatie? Welnu, het steunpunt valt volledig binnen mijn bevoegdheden en budget. De twee onderzoekslijnen vallen dus samen met de twee bestuurlijke thema's die binnen mijn portefeuille vallen: het hr-beleid van de Vlaamse overheid en Binnenlands Bestuur. Alle belangrijke onderzoeksinstellingen in Vlaanderen die met die thema's bezig zijn, worden in het nieuwe steunpunt gebundeld. Ik ben dus heel tevreden met de uitkomst van de oproep en kijk uit naar een goede samenwerking. De thema's die binnen deze twee onderzoekslijnen zullen worden uitgewerkt, zullen dus vooral aansluiten bij de doelstellingen van de respectievelijke beleidsnota's, waar jullie al kennis van hebben genomen.

Het steunpunt is pas erkend. De volgende weken worden de jaarplanningen opgemaakt. Daarvoor zal in overleg gegaan worden met de VVSG voor die thema's die de lokale besturen aanbelangen. Ook verder in het traject wordt het bevragen en betrekken van de lokale besturen een heel belangrijke element van de onderzoeksaanpak. Ik vind dat heel belangrijk.

Welke onderzoeksprojecten heeft de minister voor ogen, vraagt u mij. Het steunpunt zal verschillende projecten uitwerken in vier onderzoekslijnen. Eén onderzoekslijn zal gaan over onderbouwd hr-beleid binnen de Vlaamse overheid, drie onderzoekslijnen zullen zich richten op Binnenlands Bestuur: regiovorming, lokale democratie en bestuurskracht.

Zoals gezegd wordt de jaarplanning in de loop van de volgende weken opgemaakt. De volgende onderzoeksvragen zullen daarbij in de loop van de volgende jaren worden beantwoord. Het zijn er slechts enkele, er kunnen er dus nog wel een paar bij komen, maar er zitten toch al een aantal belangrijke vragen bij.

Hoe komen we tot een modernere, meer dynamische en flexibele Vlaamse overheid, en dit zowel op het vlak van personeelsbeleid als op het vlak van organisatiestructuur?

Hoe kunnen we onze lokale participatieve en representatieve democratie vernieuwen? Hoe kunnen we dat doen? Wat zijn de instrumenten daartoe?

Hoe kunnen we de visie op de regiovorming in de praktijk omzetten? Ook een belangrijke vraag, waarmee we ons in deze commissie al een aantal keer hebben beziggehouden.

Hoe kunnen we nog meer middelen, taken en bevoegdheden decentraliseren naar sterke lokale besturen? Wat zijn de randvoorwaarden en het langetermijnperspectief? Ook dat is een heel belangrijke oefening – denk aan de September-verklaring – die op tafel ligt.

De Vlaamse Regering mandateerde een stuurgroep, die wordt voorgezeten door mijn kabinet, en die is samengesteld uit de betrokken administraties, het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) en het Agentschap Overheidspersoneel (AgO) en de vertegenwoordigers van de onderzoeksinstellingen, om de jaarplanning definitief vast te leggen.

Aanvullend wordt ook geïnvesteerd in ad-hocbeleidsondersteunend onderzoek. Deze volgen de beleidsagenda op de voet. Volgende studies zijn momenteel lopende: een vergelijkend onderzoek naar evoluties en innovaties in lokale representatieve democratie waarvoor de einddatum 31 december 2020 is, door het Instituut voor de Overheid van de KU Leuven. Het is een kortlopend onderzoek dat ons inzichten moet verschaffen over de werking van instrumenten voor burgerparticipatie zoals 'right to challenge' en burgerpanels, zodat we daar volgend jaar op lokaal niveau experimenten over kunnen opzetten, samen met het Labo Burgerparticipatie. Er is ook een onderzoek naar het organiek kader voor verzelfstandiging en samenwerking met beleidsaanbevelingen voor de vereenvoudiging van de diverse samenwerkingsvormen en afstemming op de behoeften van de lokale besturen, door Universiteit Gent en Universiteit Hasselt, in samenwerking met de Universiteit Antwerpen.

Daarnaast had ik in deze commissie reeds aangekondigd dat ik ook een onderzoek zal uitschrijven dat ons moet helpen om de financiering van de lokale besturen en het functioneren van het Gemeentefonds in het bijzonder, te herzien en te vernieuwen. Voor mij moet deze studie ruim gaan en 'out of the box' durven te denken. Zijn de huidige financieringsbronnen, het kadastraal inkomen, de roerende voorheffing, de aanvullende personenbelasting, de juiste? Moeten we ze misschien herdefiniëren? Is de categorisering van centrumsteden, kunststeden, provinciesteden nog altijd nuttig? Kunnen we er misschien andere en betere voor bedenken? Ook de impact van bijvoorbeeld fusies en regiovorming op de algemene financiering wordt hierin meegenomen. Ik wil een groot onderzoek doen dat eindigt in een aantal pistes en verschillende varianten, niet om deze legislatuur te beslissen maar om het maatschappelijke debat aan te trekken, zodat een volgende regering een document heeft dat richting geeft voor de toekomst. Ik zou deze legislatuur willen gebruiken om onderzoek te doen, van gedachten te wisselen, te discussiëren, hier en daar een beetje te provoceren, partijen wat in beweging te krijgen, om dan een volgende regering keuzes te laten maken. Het is illusoir om te denken dat we deze legislatuur een grote hervorming kunnen doorvoeren; het regeerakkoord geeft daarvoor geen kader aan en dat is nodig om dat te kunnen doen. We moeten wel beginnen met er ernstig over na te denken, omdat we voelen dat een aantal aspecten van het Gemeentefonds echt niet meer up-to-date zijn en niet meer beantwoorden aan de huidige realiteit. Het is dus een belangrijke oefening die ik wil doen.

Mijnheer Warnez, ik hoop dat ik u wat inzicht heb gegeven waarmee we bezig zijn.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, ik heb heel wat inzicht gekregen, waarvoor dank.

Ik vind het goed dat u ook andere thema's aansnijdt die niet per definitie in de beleidsnota staan, zoals de financiering, waarvan iedereen denkt dat ze het zwaard van Damocles, de doos van Pandora of eender welke Griekse tragedie is. Ik kijk er heel erg naar uit.

U wilt hiervoor een oproep voor een kortlopend onderzoeksproject lanceren. Waarom zit dit niet bij het steunpunt, omdat het misschien niet onmiddellijk, maar op langere termijn, moet worden afgeleverd? Hoe hebt u die keuze gemaakt?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Sorry, ik was heel even afgeleid. Mijn excuses, maar ik heb het laatste deel van de vraag van de heer Warnez niet begrepen.

De voorzitter: Mijnheer Warnez, kunt u nog eens herhalen?

Brecht Warnez (CD&V): Het onderzoek naar de financiering van de lokale besturen zal waarschijnlijk een kortlopend project op afroep zijn. Waarom de keuze voor een afroeproject en niet voor het steunpunt waar eerder langetermijndenken wordt gestimuleerd?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik denk dat dit een goede vraag is. Ik denk dat we een beroep moeten doen op de wetenschappelijke kennis die aanwezig is in het steunpunt. Maar waarschijnlijk moeten we voor die vraag ook wat breder durven kijken. Als ik heel provocerend mag zijn: ik hoop ook op conceptnota's vanuit het parlement ter zake, ik hoop dat ook parlementsleden daarrond oefeningen beginnen te maken. We hebben daar rustig onze tijd voor. Ik heb daar zelf ook wel wat ideeën over. Ik ga daar zelf ook wel wat op werken. Ik denk dat we dan het steunpunt ook kunnen gebruiken als een soort van klankbord om ons daarin te begeleiden. Ik vind dat een uitdagende oefening. Ik zie daar op dit moment de contouren nog niet goed van, daar ben ik eerlijk in. Maar ik wil daar alleszins het wetenschappelijk steunpunt voor gebruiken.

Tegelijkertijd wil ik ook proberen om het debat daarover aan te zwengelen, want nu is het inderdaad correct wat u zegt: men gaat er te snel van uit dat men de doos van Pandora opent. Dat is ook zo. We moeten daar niet flauw over doen. Men weet niet waar men aan begint en daarom wil men er soms niet aan beginnen. Ik wil toch graag de zaken wat in beweging krijgen en bekijken waar we landen. Maar het probleem is een beetje een 'zero sum'-redenering. Tenzij men heel veel geld heeft, zijn er altijd winnaars en verliezers. Het is dus de grote vraag, in een bredere oefening, hoe men daar toch creatief over kan nadenken. Men zal altijd op het einde van de dag bekijken wat dat betekent voor gemeenten X, Y en Z. Maar volgens mij moeten we proberen om de intellectuele oefening te starten met een wetenschappelijke onderbouw. Misschien leidt het tot niets. Misschien zal een volgende coalitie – en van mij mag dat dezelfde coalitie zijn, want ik vind dit een goede coalitie – zeggen dat ze hier niet aan wil beginnen, vindt ze dit allemaal wel interessant maar durft ze niet. Maar er zijn misschien wel een aantal pistes die prikkelend genoeg zijn om ze vast te pakken.

Ik geef toe: het is redelijk sibillijns en vaag, maar we hebben nog tijd om daar verder en dieper over na te denken. Ik wilde eigenlijk iets anders zeggen, maar ik heb me ingehouden.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Als uitspraken niet wetenschappelijk onderbouwd zijn, dan moet u zich inderdaad inhouden.

De voorzitter: In een parlement mag dat.

Brecht Warnez (CD&V): Dank u wel voor uw antwoord. We kijken uit naar de onderzoeken en de rapporten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over lokale projecten in het kader van het lik-op-stukbeleid voor kleinere criminaliteitsvormen – 964 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het project SAMEN voor de aanpak van straatcriminaliteit – 993 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, ik vind dit een heel belangrijk thema, dat onlangs nog aan bod kwam in de plenaire vergadering naar aanleiding van de toch wel zeer gewelddadige en onaanvaardbare incidenten in Puurs. Op de vergadering van 14 oktober hebben we daarover gesproken in de plenaire vergadering. De minister-president verwees toen in zijn antwoord, onder andere in verband met het snelrecht, naar het federale regeerakkoord: "Om dat uit te voeren, kunnen ze op Vlaamse steun rekenen". Dat is een belangrijke uitspraak van de minister-president op dat vlak. De Vlaamse minister van Justitie investeert nu al in verschillende projecten in Limburg. Binnenkort volgen nog projecten rond snelrecht in Antwerpen en Mechelen.

Onlangs verscheen in de pers dat de Vlaamse Regering het Mechelse proefproject SAMEN (Snel, Alternatief, Maatwerk, Efficiënt en Effectief, Nabij), dat kan rekenen op 150.000 euro aan steun, wil uitrollen in Antwerpen, de Kempen en nadien in heel Vlaanderen. In dat persbericht stond ook dat u, in functie van die brede uitrol, de resultaten van dat wetenschappelijk project wilt opvolgen, minister.

Het doel van dat project is om, vanuit een nauwe samenwerking tussen politie, parket en preventie- en hulpverlening, de straatcriminelen – ik heb ze ooit 'draaideurcriminelen' genoemd: mensen die heel vaak terugkeren bij de politiediensten – intensiever te kunnen opvolgen en veel sneller voor de rechter te kunnen brengen om te voorkomen dat ze afglijden in een crimineel milieu en hervallen, natuurlijk ook met het oog op het leed van en de schadeloosstelling voor de slachtoffers.

Minister, u weet ongetwijfeld dat er al drie jaar een gelijkaardig project loopt in Limburg met heel wat ervaring en een sterk lik-op-stukbeleid. De politiezone CARMA startte in oktober 2017 met deze nieuwe afhandelingsmethode, het zogenaamde Project M. M staat voor Maatwerk, Multidisciplinair en Met snelheid. Intussen zijn alle negen Limburgse politiezones aangesloten bij het project, onder de coördinatie van het parket in Limburg.

Het project startte vanuit het doel veel voorkomende criminaliteit snel en adequaat af te handelen. Dat blijft de basis: voorkomen van recidive en de tijd tussen het feit en de bestraffing zo kort mogelijk houden. Het gaat over onder meer diefstallen, vernielingen, belaging, slagen, bedreigingen, inbreuken tegen de wapenwet, en sinds kort eveneens – niet onbelangrijk – intrafamiliaal geweld.

De specifieke afhandelingswijze van de nieuwe Sectie M maakt het mogelijk dat een parketmagistraat sneller een beslissing kan nemen over een dossier. Verdachten die door de politie op heterdaad betrapt en gearresteerd worden, spreken binnen de 24 of 48 uur met een parketmagistraat, waarbij onder andere meteen kan worden voorgesteld om het dossier af te handelen via de procedure

bemiddeling en maatregelen bij de justitiehuisen. Het justitiehuis staat stand-by om de magistraat van advies te voorzien.

Uit de cijfers die werden bekendgemaakt in januari 2020 blijkt dat de doorlooptijd van een dossier aanzienlijk ingekort is, van 160 dagen naar minder dan 40 dagen. Bij de laatste contacten die ik had, was dat zelfs nog maar 22 à 20 dagen. Het gaat razendsnel, wat uiteraard zeer goed is.

Bij de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) Justitie en Handhaving 2020-2021 heeft uw collega terecht verwezen naar die belangrijke lopende projecten in Limburg en in Antwerpen/Mechelen, met het project SAMEN. Ik was enigszins verast doordat in de media enkel nog het proefproject SAMEN werd genoemd.

Minister, u stelt dat 150.000 euro ter beschikking werd gesteld voor het project SAMEN in Mechelen. Zijn er ook kredieten voorzien voor andere lokale projecten, zoals het project M in Limburg?

Wordt het project M meegenomen in het beleid en de voorziene uitrol over heel Vlaanderen van de nieuwe aanpak voor een lokaal lik-op-stukbeleid voor kleinere criminaliteitsvormen?

Wordt de opgebouwde expertise van het project M meegenomen in de wetenschappelijke studie waarin voorzien is? Wat is de doelstelling en het opzet van de wetenschappelijke studie? Wie wordt daarbij betrokken? Door wie wordt die uitgevoerd? Is daarvoor in kredieten voorzien?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, ik zal niet herhalen wat de heer Brouns al heeft gezegd. Leefbare steden en gemeenten is een aandachtspunt van ons allemaal, waar al jaren actief aan wordt gewerkt. Leefbaarheid betekent in de eerste plaats afrekenen met overlast en criminaliteit. Dat zijn de belangrijkste factoren waardoor een wijk onleefbaar kan worden. Ondertussen weten we dat we om de criminaliteit aan te pakken, een globaal beleid moeten voeren, niet enkel een lik-op-stukaanpak of justitiële handelingen, niet enkel het vervolgen en bestraffen van de overtredders. Er is ook een preventieve gedeelte. Het ene kan echt niet zonder het andere. Dat is een les van de voorbije tien, twintig jaar.

Vandaar, minister, dat ik gecharmeerd was toen ik las over het project SAMEN, waarbij men het preventieve en het bestraffende luik samenbrengt. Men gaat casus per casus na, met alle betrokkenen. Het mikt op jongeren tussen 18 en 25 jaar, en op de vraag hoe men die jongeren ervan kan overtuigen om het pad van de criminaliteit te verlaten. Men doet aan maatwerk en maakt een individueel plan van aanpak op. De samenwerking tussen preventie en Justitie is belangrijk: ze krijgen nog een kans, maar men houdt hen in de gaten.

Ik denk dus dat dit een goed verhaal en een goed project is. Daarom wou ik nog wat verder informeren. Ik heb gezien dat het project van start ging op 1 november. Hoelang is de looptijd van het project zoals u het nu voorziet? Op welke termijn wil men het extra personeel – magistraten en justitieassistenten – aanwerven?

Daarnaast heb ik gelezen dat het project wetenschappelijk zal worden gemonitord. Welke instanties zullen zich bezighouden met die monitoring? Wanneer kunnen we de eerste evaluaties verwachten?

Als het project gunstig beoordeeld wordt, heeft men de ambitie om dat verder uit te rollen naar andere zones. Ik heb gelezen dat er zeker al interesse zou zijn bij andere zones. Hoe kijkt u naar die verdere uitrol? Binnen welke termijn ziet u zo'n

eventuele uitrol naar andere politiezones? Is er al in een budget voorzien voor die verdere uitbreiding?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank de twee collega's voor hun vraagstelling. Ik wil vooraf enkele elementen meegeven.

Eerst en vooral weet u dat ik iemand ben die gelooft in een constructieve samenwerking met het federale beleidsniveau. Maar dat wil niet zeggen dat Vlaanderen zich moet laten wegdrukken of zich ondergeschikt moet maken aan andere beleidsniveaus.

In het bijzonder is het niet zo dat het domein van de veiligheidsproblematiek een monopolie is van het federale beleid. Als je in de praktijk naar de veiligheidsketen kijkt, waar we vaak over praten en waarbij er van preventie tot nazorg en slachtofferhulp een in elkaar inschakelend beleid moet zijn, heeft Vlaanderen in heel die veiligheidsketen heel wat bevoegdheden: het preventiebeleid, slachtofferhulp, de nazorg, de re-integratie in de samenleving, de relatie met lokale besturen. Telkens opnieuw heeft Vlaanderen hefboomen om in het veiligheidsbeleid een prominente rol te spelen. Ik vind het dus heel belangrijk dat Vlaanderen die rol ook actief opneemt, uiteraard in overleg en in samenspraak met de federale overheid, maar ik vind dat Vlaanderen daar voor een stuk een assertief beleid moet kunnen voeren. Ik vind dat heel belangrijk. Denk ook maar aan de justitiehuisen, die ook Vlaams zijn. Er zijn dus heel veel hefboomen die we eigenlijk in onze handen hebben om in de veiligheidsketen een actieve rol te spelen. Ik heb dat ook vaak gezien als burgemeester, dat de actoren waarmee je moet samenwerken, heel vaak ook Vlaamse pootjes hebben. En die mobiliseren voor een beter, succesvoller en meer efficiënt veiligheidsbeleid, is volgens mij een belangrijke prioriteit voor het beleid in Vlaanderen.

Ten tweede: de rechtsstaat bestaat maar in de mate dat de overheid voldoende inspanningen doet en voldoende geëngageerd is om te zorgen voor een veilige samenleving. Als je daar niet of onvoldoende werk van maakt en daar niet of onvoldoende in slaagt, ebt natuurlijk het vertrouwen in onze rechtsstaat weg, laten we mensen ook in de steek, laten we slachtoffers in de steek en creëren we een samenleving waar er vooral wantrouwen is. Dus investeren in een veilige samenleving, is ook een prioriteit. Je kunt onze steden en gemeenten niet tot aangename en leefbare gemeenten maken als veiligheid daar niet een prioriteit is.

Ten derde geloof ik heel sterk in de LIVC-aanpak (lokale integrale veiligheidscel), ook voor kleine en grotere vormen van criminaliteit. Voor alle duidelijkheid: kleine en grote criminaliteit, dat zijn lege begrippen. Als je slachtoffer bent van wat men soms kleine criminaliteit noemt, ervaar je dat vaak als een zeer grote criminaliteit, en terecht ook. Maar de aanpak van straatcriminaliteit of gewelddadige criminaliteit via een LIVC-model kan volgens mij heel veel impact hebben. Met het LIVC-model bedoel ik dat partners, politie, preventie en andere partners, rond de tafel gaan zitten op basis van casusoverleg. Men heeft in de gemeente bijvoorbeeld iemand die op het pad komt van overlast en criminaliteit, en dat dreigt te escaleren. Hoe kan men voorkomen dat die verdere stappen zet? En als die al stappen gezet heeft, hoe kan men die op een efficiënte manier sanctioneren en straffen, zodat hij in de toekomst geen draaideurdelinquent wordt? Want draaideurdelinquenten, daar verliest iedereen bij, op de eerste plaats de slachtoffers, maar ook de samenleving. Heel het model van SAMEN is daarop gebaseerd.

SAMEN deelt inderdaad wat componenten met Project M in Limburg, maar is toch niet helemaal hetzelfde. Het volgt weliswaar de aanpak van het Limburgse project, maar voegt daar een heel sterke pregerechtigheidsfase aan toe. Dat is het surplus dat de procureur van Antwerpen, trouwens na goed overleg met zijn Limburgse

collega, toevoegt aan het project. Het gaat niet alleen om het sneller opvolgen van hen die criminele feiten plegen; ook heel de fase daarvoor, de fase voor de criminaliteit, wordt mede gemobiliseerd: hoe kunnen we voorkomen dat het zover komt? Vergelijk het met de vraag hoe we kunnen voorkomen dat mensen in de greep raken van extremisten. Wel, hier is het: hoe kunnen we voorkomen dat mensen in de greep raken van de criminaliteit door dat casusoverleg heel gestructureerd te organiseren?

We beginnen met een proefproject in Mechelen, in één specifieke wijk. Dat proefproject loopt van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2022. We hebben inderdaad 150.000 euro uitgetrokken om die casusregisseur in te zetten. Daarnaast worden er extra justitieassistenten ingezet. Momenteel gaat het om twee voltijd-equivalenten (vte's), die ingezet worden in het justitiehuis van Mechelen. Het parket heeft ook SAMEN-magistraten aangeduid. Dat zijn geen bijkomende magistraten; het gaat om een inschakeling van reeds beschikbare magistraten in de SAMEN-aanpak. Binnen de politiezone Mechelen-Willebroek is er een SAMEN-cel opgericht, die specifiek rond dit project gaat werken.

Minister Demir bereidt de component van de wetenschappelijke studie en de monitoring voor. We stemmen dit gezamenlijk af. Welke instantie deze monitoring zal trekken, is nog niet beslist, maar krijgt op korte termijn vorm. Ik kan namens minister Demir wel al de volgende info meegeven. De wetenschappelijke monitoring zal starten met een nulmeting. De studie zal meten wat de impact is van de maatregelen op de doelgroep én op de buurt. De studie kijkt dus niet alleen naar de daders, maar ook naar de omgeving. De meting is noodzakelijk over meerdere jaren: er wordt een monitoring van vier jaar vooropgesteld, met tussentijds een jaarlijkse evaluatie, die ook kan leiden tot een tussentijdse bijsturing. Het lijkt me evident dat de onderzoekers ook de opgebouwde expertise van het Limburgse Project M meenemen. Minister Demir voorziet voor deze studie een budget van 240.000 euro.

Wat de uitrol betreft, is het op korte termijn binnen het gerechtelijk arrondissement Antwerpen de bedoeling om bijkomende piloten op te starten, namelijk in de stad Antwerpen en regio Neteland, zodat effecten vanuit de specificiteit van de lokale situatie – grootstedelijk in Antwerpen, stedelijk in Mechelen en meer landelijk in het Neteland – kunnen worden onderzocht en opgevolgd. Op de langere termijn is evaluatie van belang. Er moet ook vertrouwen zijn in deze nieuwe methode en een wil om dit verder uit te rollen. Die zijn aanwezig.

We beginnen dus bij de drie proefprojecten. We kijken daarbij uiteraard naar het zinvolle, nuttige en goede Project M, maar vullen dat aan met een pregerechtelijke fase. Daarna kijken we hoe we het verder kunnen uitrollen in Vlaanderen.

Voor de stad Antwerpen en de regio Neteland wordt de uitrol nagestreefd in 2021. Er zijn sterke principiële engagementen uitgesproken door mezelf en collega-ministers Demir en Beke voor de verdere uitbreiding en dus ook voor de benodigde middelen. De component 'pregerechtelijke fase' valt onder mijn bevoegdheid. De justitiële opvolging valt onder minister Demir. Het aangepaste welzijnsaanbod valt onder de bevoegdheid van minister Beke. Het parket valt uiteraard onder de bevoegdheid van de federale minister van Justitie, die dit project ook genegen is.

Kort samengevat, dit is een nieuw terrein waarop we ons met de Vlaamse Regering op een heel actieve manier willen begeven. In Limburg was dat al gestart. In de provincie Antwerpen rollen we dat nu uitgebreider uit, samen met het parket. En het is de bedoeling, als dit op een positieve manier geëvalueerd wordt, dat we daar de komende jaren verder aan werken. We hebben twee vliegen in één klap proberen te slaan: de doorlooptijden verkorten – de basis van het succes van Project M –, met daaraan een zogenaamde voorkomingspoot, die pregerechtelijke fase, enigszins

geïnspireerd op wat we hebben geleerd uit de lokale en integrale veiligheidscellen rond potentieel geradicaliseerde mensen, maar dan toegepast op de criminaliteit.

Ik hoop dat ik daarmee voldoende elementen van antwoord heb gegeven op de vragen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het was een heel uitvoerig antwoord. Ik onderschrijf volledig uw inleidend gedeelte. Ik heb in eerdere tussenkomsten al gesteld dat ik vind dat Vlaanderen zijn rol in het veiligheidsbeleid moet spelen, en dat is in eerste instantie voorkomen. Voorkomen is altijd beter dan genezen.

Ik ben het LIVC-model uiteraard heel erg genegen. Ik ken het vrij goed en ik denk dat er kansen liggen, veel meer dan vandaag worden benut voor de enge vorm van radicalisering en extremisme. Ik zie ook lokale besturen worstelen. Ze zijn vragende partij om het ruimer in te zetten. Lokale besturen zijn een cruciale spil voor integrale veiligheid.

Als we het project SAMEN vergelijken met de andere bestaande projecten die hun nut al hebben bewezen, zie ik, eerlijk gezegd, toch niet zo heel veel verschillen. Uiteraard is er een pregerechterlijke fase en dat luik is altijd aanwezig. Uiteindelijk zijn het feiten die aan de basis liggen van een casus. Kunt u meer duiden hoe u dat ziet? Want het zijn feiten die triggeren. Er is ook een lijst van feiten en misdrijven die binnen het project SAMEN zullen worden gevat en die er de aanleiding toe zijn of bepaalde casussen al dan niet aan bod zullen komen. Als het gewicht van de Vlaamse steun bij een casusregisseur komt te liggen en als een justitieassistent zowel de begeleiding van dader en slachtoffer opneemt, dan is dat goed. Ik denk dat dit vandaag al kan worden getransponeerd naar de bestaande projecten die vandaag ook al vragende partij zijn om die middelen te krijgen en om dat deel van de aanpak te versterken. In essentie is de opmaak van een pv en de werkwijze hier rond fundamenteel anders dan in het verleden. In het verleden maakte een inspecteur een pv op en stuurde dat naar het parket, dat dat na een paar maanden bekeek. Nu wordt dat onmiddellijk bekeken met de mensen uit de preventieve hulpverlening, die een risicotaxatie maken. Er is dus vanaf de bron een preventief aspect. Als Vlaanderen extra middelen en steun kan geven, zijn die zeker welkom waar het vandaag goed werkt, zoals bij het project M in Limburg.

Minister, hebt u een zicht op de lijst van feiten die in het project SAMEN zullen worden geselecteerd voor de casusmethodiek? Zijn er bepaalde prioriteiten naar voren geschoven?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw omstandig antwoord.

Vlaanderen heeft heel veel bevoegdheden in het preventieve luik, het pre-gerechterlijke luik. Het zijn belangrijke bevoegdheden die passen in Welzijn, maar ook gaan over een begeleiding naar een job. Ik ga er absoluut mee akkoord dat Vlaanderen die ten volle opneemt. We hebben allemaal eenzelfde ambitie, namelijk zorgen dat we de kleine of de grote criminaliteit – u hebt zelf de nieuwe nuance aangebracht –, de onaanvaardbare criminaliteit zal ik maar zeggen, echt aanpakken en op een goede manier aanpakken. Bestrafing moet absoluut gebeuren, maar we weten dat men op het terrein ook maar duurzaam resultaat boekt als men ook volop het preventieve luik opneemt en die twee op elkaar afstemt.

Ik kijk met veel verwachting uit naar de resultaten van SAMEN. Ik ben er alvast van overtuigd en ik denk dat we die aanpak ook verder moeten uitrollen.

Ik heb nog een bijkomende vraag. Ook uit het regeerakkoord blijkt dat Vlaanderen werk wil maken van leefbare steden en gemeenten, waarbij het concept van de wijkverbeteringscontracten alle actoren samen moet brengen. Wanneer er dan een wijk is met overlast, kan worden bekeken hoe dit grondig kan worden aangepakt en kunnen alle facetten die daartoe bijdragen, rond de tafel worden gebracht. Als ik SAMEN bekijk, dan vraag ik me af in welke mate dat daar deel van kan uitmaken. Is het de bedoeling dat dat daar een voorloper van is op het vlak van het bestraffen van criminaliteit en het voorkomen daarvan? Hoe kan dat daar deel van uitmaken? Is het de bedoeling dat men bekijkt of dit mee kan worden opgenomen in die wijkverbeteringscontracten die de bedoeling hebben ruimer te gaan? Past dat daarin of is dat iets anders? Hoe ziet u dat? Kunt u 'en passant' ook een stand van zaken geven over de wijkverbeteringscontracten?

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, dit is inderdaad een zeer interessant project. Vlaanderen moet een actieve rol spelen in dat veiligheidsbeleid. Ik denk dat efficiëntie en performantie zeker cruciaal zijn in ons handhavingsbeleid. Het zou natuurlijk nog efficiënter zijn wanneer dat zich op één niveau, het Vlaamse niveau, zou kunnen afspelen maar daar zijn we nog niet.

Wat het project SAMEN betreft, vroeg de heer Brouns ook naar het project M. Minister, u hebt daarnet gezegd dat dat wellicht ook zal worden bekeken. Dat zou interessant zijn. U zegt immers dat er een pregerechtelijke fase wordt toegevoegd om te zien welk effect dat heeft op het project zelf en om na te gaan of er eventueel een onderscheid bestaat tussen beide projecten.

Wat ik cruciaal vind in het project SAMEN, is dat het slachtoffer centraal staat. Het lijkt me dan ook interessant om eventueel bij de evaluatie te bekijken welke impact het project heeft op de ervaringen van het slachtoffer.

Ook de vraag van de heer Brouns welke feiten in aanmerking komen, is interessant. Bestaat daar een lijst van? Op welke manier wordt dat bepaald? Want ook in het krantenartikel was bij ernstige feiten sprake van een timing binnen 12 uur om voor de onderzoeksrechter te verschijnen en bij kleinere feiten van een timing van 24 uur. Op welke basis wordt een onderscheid gemaakt tussen die verschillende feiten?

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik zal beginnen met een positieve noot. Minister Somers krijgt van mij een applaus wanneer hij er terecht op wijst dat er eigenlijk niet zoiets bestaat als kleine criminaliteit. Wie dat begrip gebruikt, verplaatst zich in die zin niet in het leed van het slachtoffer. Elke vorm van criminaliteit, kleine criminaliteit en ook de zaken die ik hier heb gehoord zoals diefstal, belaging, bedreiging, slagen en verwondingen, moet zeer serieus worden genomen.

Minister Somers had het in zijn repliek over de rechtstaat en hoe belangrijk die wel niet is. Ik ben het 100 procent met hem eens. Hij had het ook over het vertrouwen van de mensen in de rechtstaat. En dan vraag ik me af wie in deze commissie gelooft dat er in Vlaanderen überhaupt nog veel vertrouwen in die rechtstaat is.

Gisteren heb ik nog een artikel gelezen in Het Laatste Nieuws waaruit blijkt dat een koppel dat jarenlang een jonge stagiaire heeft opgesloten en mishandeld, vijftien maanden cel krijgt met uitstel, en amper 800 euro boete. Het zijn misschien niet direct de zogenaamde jongeren waarover wij het hebben, maar toch. Zij hadden dus een jong meisje gevangengenomen, dat meisje jaren aan een stuk mishandeld, en zij krijgen eigenlijk geen effectieve celstraf en amper 800 euro boete.

Vrijwel elke dag kan men dat soort berichten lezen. Ik herinner mij drie jongemannen die in Luik een dertienjarig gehandicapt meisje hebben verkracht in groep, intussen vijf jaar geleden, en zij moesten welgeteld nul dagen naar de gevangenis. Ik zeg het, dat soort voorbeelden kun je bijna elke dag lezen. Ook Mohammed A., de doodrijder van Merel De Prins, een twaalfjarig meisje, werd vrijgelaten. Amper twee jaar heeft hij in de gevangenis gezeten. De moeder van Merel De Prins zei toen letterlijk dat ze haar vertrouwen in onze samenleving en ons systeem voor altijd kwijt was.

In mijn eigen Antwerpen was er een groepje jongeren tussen dertien en zeventien jaar, waaronder Jamal en Abdellah, die een man half dood hadden geslagen. Wat was hun straf? Houd u vast, driehonderd uur werkstraf. Ik hoef u ook niet te vertellen over de eindeloze stroom van berichten, bijvoorbeeld over de moordenaars van Kitty Van Nieuwenhuysen, die vervroegd vrijkomen. Zij hebben amper twaalf jaar gezeten, terwijl er dertig jaar veroordeling was uitgesproken.

Weet u wat de gemiddelde gevangenisstraf is voor jihadisten in dit land? Vijf jaar. Dat is de gemiddelde periode dat jihadisten bij ons in de cel komen te zitten. U spreekt hier over vertrouwen in de rechtsstaat, maar dat zijn de mensen al jaren kwijt in dit land. En dan zitten wij hier, ocharme, met onze Vlaamse bevoegdheden rond preventie, en proberen we dat een beetje te compenseren. En dat lukt natuurlijk helemaal niet. Laat het duidelijk zijn dat voor mij en mijn partij de beste en eigenlijk de enige preventie erin bestaat om daders zo lang mogelijk achter slot en grendel te steken. Want dan kunnen zij alleszins al geen tweede, derde of vierde keer een misdaad plegen.

Om af te sluiten zou het project SAMEN beter het project 'Apart' worden genoemd. We weten allemaal wat de culturele achtergrond van het gros van die jongeren is, praat maar eens met buschauffeurs in de grote steden, praat maar eens met politieagenten. Zij weten zeer goed dat het gros van de jongeren waarover wij het hier hebben, afkomstig zijn uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Ik citeer justitie-expert Guust Verwerft, die decennialang ervaring heeft in ons land wat justitie betreft: "Die jongeren hebben eigenlijk totaal geen begrip, geen respect voor onze rechtsstaat of onze rechtsregels, omdat zij een tribale mores aanhangen uit de cultuur waar zij vandaan komen. Zij gaan dus ook steeds meedogenlozer en driester tekeer." Misschien moeten wij daar ooit eens tuigdorpen voor oprichten en ze daarin plaatsen, zodat onze wijken daar eindelijk van gevrijwaard blijven, zoals mijn goede vriend Geert Wilders ooit heeft voorgesteld.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik zeg dit misschien vanuit een decennialange ervaring als burgemeester, en vanuit de praktijk, midden in de realiteit staande, in een stad die in alle bescheidenheid ter zake een ongelooflijke ommekeer heeft meegemaakt. Dat wordt door vriend en vijand erkend, denk ik.

In verband met het vertrouwen waar collega Van Rooy naar verwijst: ik nodig mijnheer Van Rooy uit om de stadsmonitor eens te bekijken, en eens te kijken hoe het met het vertrouwen zit. Daar valt eerst en vooral op dat het vertrouwen bij de lokale besturen het grootst is, omdat die mensen vaak het dichtst bij de burger staan. Maar ik nodig u ook uit om eens naar de centrumsteden te kijken, en naar de vertrouwensmonitor naar de lokale besturen toe.

Ik kan u in alle bescheidenheid zeggen dat het vertrouwen in het lokale bestuur in Mechelen bij voorsprong het grootste was van alle centrumsteden. Bij voorsprong het grootste! Er waren veel meer mensen die vertrouwen hadden dan dat er waren die geen vertrouwen hadden in het lokale bestuur. Een van de redenen – en daarin kunnen we elkaar zelfs gedeeltelijk vinden – was dat de zorg voor een veilige samenleving lokaal altijd een prioriteit is geweest. Ik geloof heel erg dat steden of

gemeenten die dat verwaarlozen zichzelf altijd in de problemen brengen. Een kordate aanpak van onveiligheidsproblemen is essentieel om te komen tot een leefbare samenleving.

Dat doe je niet door een somber, pessimistisch beeld op te hangen en door altijd naar extreme maatregelen te grijpen. Het is een samenspel van kordaat en, waar nodig, repressief optreden, gekoppeld aan een heel sterk preventief beleid. De twee hebben elkaar nodig om succesvol te zijn. Ik spreek nogmaals uit mijn ervaring. Je moet inzetten op straathoekwerking, buurtopbouw en jeugdwerk. Dat is even belangrijk als bijvoorbeeld het financieren van een besloten instelling. Dat hebben wij gedaan. Wij waren het enige stadsbestuur in ons land dat ooit een besloten instelling heeft gefinancierd, om de federale overheid bij te springen bij het uitbouwen van meer capaciteit. Wij hebben geëist en gevraagd dat die capaciteit prioritair zou kunnen worden ingezet voor jonge delinquenten en criminelen uit het Mechelse, om op die manier een echt kordaat sluitstuk te hebben ... *(onverstaanbaar)* ... Maar oplossingen in de praktijk brengen, is nog iets anders.

Wij bouwen dat proefproject uit in een afgebakend gebied, een wijk in de stad, waarbij bij wijze van spreken op de kaart grenzen worden getrokken. Wij doen dat voor jongeren die in de criminaliteit dreigen terecht te komen, die met andere woorden nog geen zware feiten hebben gepleegd, maar ten aanzien van wie we wel een bezorgdheid hebben. Die bezorgdheid komt van wijkagenten, jeugdwerkers, van het onderwijsveld, van maatschappelijk assistenten en buurtopbouwwerkers die vaststellen: deze jongere dreigt te ontsporen; deze jongere trekt op met de verkeerde vrienden; wij hebben al vastgesteld dat deze jongere aanwezig is waar er overlast is. Hoe gaan we die jongere op het rechte pad brengen? Of minstens op het rechte pad houden? Wat is daarvoor nodig? Welke maatschappelijke inclusiemaatregel nemen we? Hoe zorgen we ervoor dat die jongere geconnecteerd blijft met de positieve delen van de samenleving? Heeft hij werk? Gaat hij nog naar school? Moet hij naar het tweedekansonderwijs? Hoe zit het met zijn familiaal welbevinden? Heeft hij een band met zijn ouders? Heeft hij een relatie? Hoe zit het met zijn woning? Wat is het psychologische welbevinden van die jongere? Heeft die jongen of heeft dat meisje psychologische problemen? Men kan inwerken op heel veel verschillende facetten, om te verhinderen dat mensen terechtkomen in de criminaliteit. Nog altijd geldt het oude Vlaamse spreekwoord 'Voorkomen is beter dan genezen', of, zoals ik mijn collega Beke heb horen zeggen: "Beter ten halve gekeerd dan volledig verdwaald."

Dat is een heel belangrijke aanpak, omdat het een onderdeel is van een succesvolle aanpak. Iedereen die je kunt tegenhouden wanneer hij afglijdt naar de criminaliteit en die je kunt terugbrengen naar de normaliteit, is iemand gewonnen. Het is veel moeilijker om iemand die volledig in de criminaliteit is terechtgekomen daar terug uit te halen. Dan ga je inderdaad zwaar moeten sanctioneren en ga je andere dingen moeten doen. Dat voorkomingsbeleid is een heel belangrijk onderdeel van een efficiënt veiligheidsbeleid. Die poot wordt in het Project SAMEN heel sterk uitgebouwd op basis van casusoverleg.

Het tweede element, dat ook al heel sterk aanwezig is in het Project M, is een veel duidelijker lik-op-stukbeleid waarbij iemand die in de fout gaat niet anderhalf jaar moet wachten vooraleer er actie wordt ondernomen. Men versnelt de doorlooptijd bij het parket. Dat is succesvol gebeurd in Limburg. Dat wordt meegenomen.

Het derde element is het element waarnaar mevrouw De Vreese verwijst: veel meer aandacht voor de slachtoffers. Wanneer het slachtoffer centraal staat, versterk je de rechtstaat en de geloofwaardigheid van ons systeem. Slachtoffers worden nu vaak te laat en te onvolkomen begeleid, ondersteund en tegemoetgekomen. In dit project komt het slachtoffer centraler te staan.

Dat zijn drie belangrijke elementen die maken dat het een succes kan zijn. Dit project mobiliseert jeugdwerkers, mensen van VDAB en maatschappelijk assistenten. Het gaat heel breed, omdat veel van die mensen op het terrein te vaak naast elkaar en niet met elkaar werken. Daar zit een belangrijke versterking in.

Dit pregerechtigde werk uitrollen in het project M, is zeker een interessante suggestie. We gaan nu proefdraaien in een aantal zones. Als we hebben proefgedraaid in Limburg en als de Limburgse aanpak de procureur heeft geïnspireerd, dan zal wat er nu gebeurt met SAMEN inspirerend zijn voor Limburg, maar ook voor de andere Vlaamse provincies. Zo komen we in de loop van deze legislatuur tot een heel sterk eigen veiligheidsbeleid, of alleszins de Vlaamse poot van een veiligheidsbeleid, in de mate dat we onze procureurs aan boord kunnen houden en mee kunnen betrekken bij dit verhaal.

Kan dit een wijkverbeteringscontract zijn? We hebben inderdaad in het regeerakkoord het concept wijkverbeteringscontract ingeschreven. Dat hebben we uit Nederland gehaald. Op dit moment is dat nog een containerbegrip dat invulling moet krijgen. Het wijkverbeteringscontract zal breder zijn dan dit, mijnheer Ongena. We gaan een proefproject starten in 2021, te beginnen met een oproep aan lokale besturen om zich in te schrijven in wijkverbeteringscontracten. We spreken over regelluwe zones, maar eigenlijk past dit daar wel in. Het kan een voorbeeld zijn van hoe je aan een wijkverbeteringscontract kunt werken.

Dat zou je nog kunnen uitbreiden met een aantal infrastructurele en misschien nog andere maatregelen om de wijk verder omhoog te krikken, maar dit is een aanpak voor een wijk waar er spanningen en samenlevingsproblemen zijn, een kwetsbare buurt waar je de boel op orde wil zetten – zorgen voor 'law and order', om het eens even in de gespierde taal te zeggen –, maar tegelijk ook meer wil inzetten op het begeleiden van jongeren die uit kwetsbare milieus komen en misschien de foute richting uitgaan, om zo die buurten en wijken terug te versterken.

Dit is inderdaad een mogelijkheid om het concept wijkverbeteringscontract op toe te passen. Dit is een heel belangrijk en vernieuwend spoor, zoals er ook in Limburg vernieuwende sporen zijn. In het uitrollen en experimenteren samen met het parket om te komen tot een meer adequate aanpak, kan Vlaanderen het voortouw nemen.

Mevrouw De Vreese, mocht alles in één hand zitten, mocht ik als burgemeester alles kunnen beslissen, dan heeft dat ook nadelen. Dan komt er misschien te veel macht in één hand. We mogen daar zeker niet op wachten. We moeten actief en voluntaristisch aan de slag gaan met onze bevoegdheden op het terrein, en vanuit onze knowhow en ervaring en onze Vlaamse slagkracht proberen de goede dingen te doen die noodzakelijk zijn. Ik ben ervan overtuigd dat we partners gaan vinden als we dat goed aanpakken, partners bij lokale besturen en partners bij de federale overheid.

Tot nu toe heb ik van federaal minister Van Quickenborne alleen maar positieve reacties gehoord over wat we aan het doen zijn. In de mate dat we elkaar daarin kunnen vinden, kunnen we alleen maar een beter beleid maken voor de mensen in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, het is duidelijk dat we het erover eens zijn dat er een heel grote nood is aan een veel nauwere samenwerking tussen parket, politie en hulpverlening. Dat zijn de drie belangrijkste componenten. Op die manier kunnen we een lik-op-stukbeleid voeren, dat de beste garantie is voor een snelle bestraffing van daders en voor het herstel van de schade die is geleden door de slachtoffers. Dat leidt inderdaad tot een toenemend vertrouwen bij de bevolking.

De doorlooptijd van dossiers kan van 160 dagen naar 120 dagen gaan, en dat heeft wel degelijk een positief effect op het voorkomen van recidive, op het herstel van schade bij slachtoffers en op het vertrouwen bij de bevolking.

Het blijft wel jammer dat we niet voortbouwen op de fundamenteën die gelegd zijn in project M, omdat de drie componenten – preventie, snelrecht en aandacht voor de slachtoffers – vandaag wel degelijk bestaan in het project M. Vandaag wordt er gewerkt met de bestaande middelen, capaciteit en mensen. Ze hebben natuurlijk alle baat bij extra steun en extra middelen om de pregerechtelijke fase, het preventieve luik te versterken.

Dus het was wat mij betreft mogelijk om vanuit de basis die klaarligt, te vertrekken en dat uit te rollen over Vlaanderen. Het project SAMEN heeft voor mij net de beperking van dat wijkgerelateerde. Op het niveau van de politiezone heb je verschillende probleemwijken die vandaag volledig binnen het Project M vallen. SAMEN focust op één wijk met casusoverleg omdat ze daartoe de middelen gaan krijgen.

Ik herhaal het, minister: ik zou ervoor willen pleiten dat die middelen vanuit Vlaanderen voor de ondersteuning van de eerste, pregerechtelijke fase toekomen aan projecten die hun waarde op dat vlak al verschillende jaren bewijzen, om zo de veiligheid in Vlaanderen te versterken.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, minister, over deze problematiek – leefbaarheid en criminaliteit – zijn er die heel veel praten; er zijn er ook die er effectief iets aan doen. Men kan er niet naast kijken. De aanpak van criminaliteit, het verhogen van de leefbaarheid: daar is in de voorbije jaren al hard aan gewerkt. De steden van twintig, dertig jaar geleden zijn niet meer de steden van vandaag. Er is echt een weg afgelegd.

De ingrediënten van zo'n succesformule zijn de integrale aanpak en een lik-op-stukbeleid, met bestraffing, het liefst zo snel mogelijk, dus ook kordaat, maar ook met oog voor de oorzaken van de criminaliteit. We zijn blij dat dit project daarop voortbouwt. We zetten een volgende stap en vergroten de leefbaarheid van onze steden nog verder.

Dit gaat samen met de wijkverbeteringscontracten. U hebt het zelf aangegeven. Ik vind dat ze heel sterk in elkaars verlengde liggen. De wijkverbeteringscontracten gaan natuurlijk veel ruimer. Dat gaat over meer dan puur de aanpak van criminaliteit en zeker criminele jongeren. Het zou een goede zaak zijn om die twee samen te houden en verder uit te werken. Ik kijk uit naar uw plannen ter zake.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uitvoering van werkstraffen en de rol van de Vlaamse overheid – 995 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Lokale en bovenlokale besturen spelen een belangrijke rol in tal van re-integratieprocessen van bepaalde kwetsbare groepen in onze maatschappij, namelijk langdurig werklozen, laaggeschoolden, personen met een

bepeking. Ook een werkstraf die door een rechter wordt uitgesproken, heeft tot doel de veroordeelde te 'resocialiseren' door hem of haar rechtstreeks diensten te laten leveren aan onze maatschappij. Daarin kunnen ook de entiteiten van de Vlaamse overheid een rol vervullen.

Het aantal werkstraffen zit dus duidelijk in de lift, en dat hoeft ons niet te verwonderen. Er is een hoog slaagpercentage. Mensen die een werkstraf krijgen, leren verantwoordelijkheid opnemen, en ook de prestatieplaatsen waar de werkstraffen uitgevoerd worden, reageren overwegend positief. Onderzoek in Nederland leert ons dat de recidive onder mensen die een gevangenisstraf uitzitten, hoger ligt dan onder degenen die een werkstraf kregen.

Uit het recente antwoord op een schriftelijke vraag aan uw collega-minister van Justitie en Handhaving blijkt dat er in 2019 zo'n 4290 werkstraffen werden uitgevoerd. Dat is het op 2 na hoogste aantal van de afgelopen 10 jaar. Wat me daarbij heel sterk opviel, was dat slechts 22 werkstraffen uitgevoerd werden bij de Vlaamse overheid zelf, namelijk 16 bij Sport Vlaanderen, 4 bij Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum (OPZC) Rekem en 2 bij de Plantentuin in Meise. Dat sprong mij toch in het oog, minister, dat dat er relatief weinig zijn. Daarom heb ik een aantal vragen.

Hoe staat u tegenover het uitvoeren van werkstraffen bij de diensten van de Vlaamse overheid?

Wat zijn de redenen waarom de cijfers bij de Vlaamse overheidsdiensten zo laag zijn? Wordt daar al een onderzoek of bevraging rond gedaan?

Plant u initiatieven om het uitvoeren van werkstraffen bij de Vlaamse overheid te stimuleren?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, ik dank u voor uw vraag, maar mijn antwoord zal redelijk kort zijn. Ik ben namelijk niet bevoegd voor de organisatie van werkstraffen. Eigenlijk is dit een vraag die u beter aan mijn collega Zuhail Demir had gesteld.

Uiteraard sta ik positief tegenover het feit dat de Vlaamse overheid zich mee zou inschakelen in het aanbieden van werkstraffen. De minister heeft dat ook geantwoord op uw schriftelijke vraag, namelijk dat zij vastgesteld heeft dat de Vlaamse overheid er zeker voor open staat om samen met andere diensten van steden en gemeenten, vzw's, containerparken, kringloopwinkels en vele andere organisaties, werkstraffen te laten uitvoeren binnen de eigen entiteiten. In haar antwoord zegt ze ook nog dat de justitiehuisen voor de uitvoering van de werkstraffen een beroep doen op een breed en divers netwerk van vrijwillige prestatieplaatsen. Het lijkt dan aan de justitiehuisen om te onderzoeken hoe ze dat netwerk verder kunnen uitbreiden.

In de mate dat mevrouw Demir een behoefte zou voelen – maar ik denk dat zij sterk genoeg is om dat zelf te doen – om mij te betrekken bij een zoektocht binnen onze Vlaamse administraties, ben ik altijd bereid om daaraan mee te werken. Maar zij zegt zelf dat dat in de eerste plaats de taak is van de justitiehuisen en dat ze absoluut geen negatieve ervaringen heeft met de Vlaamse overheid.

Ik denk dus dat deze vraag zich tot mevrouw Demir zou moeten richten, omdat ik anders op haar bevoegdheidsdomein kom. U hebt haar ook al een schriftelijke vraag ter zake gesteld. Maar ik sta heel positief tegenover het idee. En ik ben bereid om te helpen als ze mij nodig heeft.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Bedankt voor uw korte antwoord, minister. Ik zal de vraag inderdaad opnieuw stellen aan minister Demir.

Ik ben zelf ook van oordeel dat de Vlaamse overheid en de overheidsdiensten hier wel een belangrijke rol in kunnen vervullen, zeker als we zien dat uit een Nederlands onderzoek blijkt dat recidive bij mensen die effectief een gevangenisstraf uitoefenen, hoger ligt dan bij mensen die een werkstraf uitoefenen. Ik denk dat we daar als overheidsdienst, of het nu om een lokale of een bovenlokale overheid gaat, onze verantwoordelijkheid in moeten nemen en dat we daar een rol te spelen hebben.

Ik ben tevreden, minister, dat u daar ook positief tegenover staat en dat u bereid bent om samen met uw collega Demir rond de tafel te gaan zitten en dat u het aanbod doet om, als het nodig is, samen te werken. Het kan misschien goed zijn om 'best practices' te delen, voor zover de Vlaamse overheidsdiensten nog niet vertrouwd zijn met de uitvoering van werkstraffen. Bij een aantal overheidsdiensten bestaat misschien een drempel om werkstraffen te laten uitvoeren. Ik heb dat hier lokaal zelf ook gevoeld bij de Zottegemse diensten, dat er bij dienstverantwoordelijken toch een beetje schrik voor het onbekende was. Maar als ze het eenmaal hadden gedaan, stonden ze daar absoluut voor open om daar nog een vervolg aan te breien.

Bedankt voor uw positieve antwoord en uw bereidheid om daar mee de schouders onder te zetten, weliswaar samen met collega Demir.

De voorzitter: Mijnheer Van Rooy, mag ik u wijzen op de twee minuten spreektijd? Ik heb ter gelegenheid van mijn ervaring daarnet bij de vorige vraag om uitleg mijn chrono bovengehaald.

U hebt het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Heel goed, voorzitter, druk nu af. Ik ga het heel kort houden.

Ik wil gewoon dit meedelen, minister Somers: als u in gesprek gaat met minister Demir, haal dan zeker ook aan dat heel wat werkstraffen, het overgrote deel ervan, niet worden uitgevoerd door de coronacrisis, de lockdown in maart en de huidige semilockdown. Het is zo dat werkstraffen na een veroordeling uitgevoerd moeten worden binnen twaalf maanden na de veroordeling. Mijn collega Adeline Blancquaert heeft cijfers opgevraagd bij uw collega, minister Demir, en daaruit bleek dat slechts 3 procent van de lopende werkstraffen nog uitgevoerd kon worden tijdens die eerste lockdown. Ik vraag mij af hoe dat met de huidige corona-maatregelen zit. Los van het feit dat wij koele minnaars zijn van zulke werkstraffen, lijkt het grote gevaar te zijn dat die werkstraffen zullen verjaren en dat de daders hun werkstraf nooit zullen moeten uitvoeren. En dat kan toch de bedoeling niet zijn?

Kris Van Dijck (N-VA): Dank u wel, mijnheer Van Rooy, dat was ruim binnen de tijd. Hiermee hebt u een beetje goedgemaakt.

Ik wil ook heel even tussenkomen, minister, om niet in een welles-nietesspel te vervallen. Ik heb deze vraag om uitleg van collega De Loor ontvankelijk verklaard, vanuit de vraag welke rol Vlaanderen en werkgevers ter zake hebben. Ik heb als burgemeester zelf ooit de vraag gekregen of we er als gemeente toe bereid waren werkstraffen aan te bieden.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik wilde eigenlijk een gelijkaardige opmerking maken, voorzitter. Het is inderdaad zo dat minister Demir zeer actief is op het vlak van die werkstraffen. Onlangs heeft ze nog gecommuniceerd dat het door de coronacrisis inderdaad heel moeilijk is om alternatieven te vinden voor die werkstraffen en dat ze zelfs bekeek of die mensen mee zouden kunnen helpen om bomen te planten. Ik denk dat het zeer belangrijk is dat die werkstraffen zo snel mogelijk uitgevoerd kunnen worden en dat er creatief wordt bekeken, samen met allerlei partners, hoe dat kan. Lokale besturen kunnen daar een belangrijke rol bij spelen, alsook de Vlaamse overheid.

Minister, op welke manier worden de lokale besturen aangesproken om op een creatieve manier meer te denken over de opties om werkstraffen uit te laten voeren?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw De Vreese, mijnheer Van Dijck, ik neem er akte van dat u me bijna uitnodigt om op het terrein van mijn goede collega, minister Demir, die ik enorm respecteer en een groot hart toedraag, te komen. Mijn perceptie van mijn collega is dat zij mans – of in dit geval, vrouws – genoeg is om die bevoegdheden zelf op een adequate manier uit te voeren. Maar – en dat heb ik daarnet ook gezegd – dat neemt niet weg dat ik me heel dienstbaar wil opstellen ten aanzien van haar, indien zij vindt dat er extra initiatieven nodig zijn, hetzij naar de Vlaamse administratie toe – de vraag van mijnheer De Loor –, hetzij naar de lokale besturen toe – de insteek van mevrouw De Vreese. Ik ben er natuurlijk toe bereid om daaraan mee te helpen, omdat ik dit zelf een zeer goed initiatief vind. Ik vind dit een belangrijk initiatief. Het zal waarschijnlijk – en daar heeft collega Van Rooy gelijk in – een stuk moeilijker zijn om dat in coronatijden effectief georganiseerd te krijgen, maar ik ben er zeker toe bereid om te helpen.

Ik denk echter dat zij de indruk heeft, of zo heb ik toch uit haar schriftelijk antwoord begrepen, dat de Vlaamse administraties en de lokale besturen principieel bereid zijn om mee te helpen. Ik denk dat het in de eerste plaats de justitiehuizen moeten zijn en zijzelf. Ik kan moeilijk in haar plaats nu al beginnen te praten over werkstraffen met eender wie. Nogmaals, laat het heel duidelijk zijn: een dienstvaardige en constructieve houding van mij als minister ten aanzien van het zinvolle, nuttige en constructieve werk dat collega Demir verricht. Positiever kan ik onmogelijk zijn.

De voorzitter: Ik had van u niet anders verwacht. Ik zie aan uw lichaamstaal dat u ervan geniet.

De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Ik onthoud vooral de dienstbaarheid van minister Somers. Misschien heeft het vooral met de kerstperiode te maken, maar ik zal de vraag ook aan minister Demir stellen en uw dienstbaarheid overbrengen, minister.

De voorzitter: U gaat ervan uit dat u minister Demir sneller kunt ondervragen dan dat minister Somers haar ziet.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het verplichte inburgeringstraject voor nieuwkomers in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest – 999 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, eind vorige legislatuur sloten de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF) en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) een samenwerkingsakkoord om inburgering in Brussel verplicht te maken. In de rest van Vlaanderen bestaat een verplicht inburgeringstraject voor nieuwkomers al sinds 2004. Het is een werk van lange adem geweest om de Franstalige collega's ervan te overtuigen dat verplichte inburgering geen regelrechte discriminatie is, maar net een manier om nieuwkomers zelfredzaam te maken en hun participatie aan de samenleving te verbeteren. Wie echter dacht dat de verplichte inburgering er nu ook in Brussel spoedig zou komen, komt bedrogen uit.

Een jaar geleden werd de start van de verplichte inburgeringstrajecten voor een eerste maal uitgesteld door Brussels minister Maron van Ecolo wegens 'praktisch onhaalbaar; de gemeenten waren er niet klaar voor'. Het duurde maar liefst zes maanden vooraleer een nieuwe startdatum werd aangekondigd. Die werd vastgelegd op 1 januari 2021, exact één jaar na de oorspronkelijke deadline. En wat blijkt nu, aan de vooravond van de nieuwe startdatum? Ook deze deadline zal niet kunnen worden gehaald. Ditmaal werd enkel de coronacrisis als reden van een nieuw uitstel aangegeven.

Alle begrip voor de uitdagingen waar de overheidsdiensten voor staan in deze tijden, maar vier weken voor de deadline corona inroepen als excuus, is onaanvaardbaar. De verplichte inburgering had reeds in voege moeten zijn toen de pandemie uitbrak. Bovendien bevestigde u op 1 december nog dat Vlaanderen wel klaar is om aan de verplichtingen uit het samenwerkingsakkoord te voldoen. Wat zijn de echte redenen voor het uitstel? Waar ligt het kalf gebonden? Daar hebben we het raden naar.

In de commissievergadering van 8 december hebt u laten weten dat u op 10 december zou samenzitten met Brussels minister Maron om het te hebben over de verdere voortgang van de invoering van de verplichte inburgering en een aangepast tijdpad.

Minister, wat zijn de algemene conclusies en resultaten van uw overleg met Brussels minister Maron?

Heeft het overleg duidelijkheid geschapen over de werkelijke toedracht van dit tweede uitstel? Wat zijn de grootste resterende struikelblokken met betrekking tot de effectieve invoering van de inburgeringsverplichting? Op welke manier zullen deze struikelblokken op korte termijn worden aangepakt?

Wat is de nieuwe tijdslijn voor het van start gaan van de verplichte inburgering?

Welke acties zult u vanuit uw bevoegdheden ondernemen om er mee voor te zorgen dat de verplichte inburgering in Brussel zo snel als mogelijk een feit is? Hoe zult u dit verder opvolgen in samenwerking met uw collega's van de GGC en de COCOF?

Welke voorbereidingen en maatregelen treft u momenteel om, zodra de verplichte inburgering is ingevoerd, de nieuwkomers in Brussel naar het Vlaamse integratietraject toe te leiden?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Tavernier, het is niet oneerbiedig bedoeld, maar ik zou u een politieke kuitbijter van het inburgeringsbeleid in Brussel willen noemen – maar dat strekt u natuurlijk tot eer.

Laat er geen misverstand over bestaan dat de verplichte inburgering in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een bevoegdheid is van de GGC. Het is niet mijn bevoegdheid. De controle op de uitvoering ervan door de GGC ligt bij haar parlement. Het is ook aan de politieke fracties in dat parlement om de bevoegde ministers te ondervragen en ter verantwoording te roepen. Ik heb mij geëngageerd tot een correcte en voluntaristische uitvoering van het samenwerkingsakkoord. Ik heb er vorige week met u over gesproken dat de vierduizend trajecten die we kunnen aanbieden, klaar zullen zijn vanaf het moment dat de praktijk werkelijkheid wordt. Ik heb ook beloofd dat ik Brussels minister Maron zou blijven aanspreken en operationele ondersteuning zou aanbieden om zo snel mogelijk alles in werking te laten treden.

Afgelopen donderdag heb ik een overleg gehad met minister Maron, waarop hij mij nogmaals uitdrukkelijk en ondubbelzinnig bevestigd heeft dat hij en de Brusselse Regering wel degelijk de verplichte inburgering zullen invoeren en, meer nog, het idee genegen zijn.

Als reden voor de vertraging haalde hij, zoals u zegt, COVID-19 aan, alsook het nog in ontwikkeling zijn van een digitale tool die de gemeenten in staat moet stellen om de doelgroep te detecteren en de uitwisseling met bon en de 'bureaux d'accueil pour primo-arrivants' mogelijk te maken. U weet dat men eerst heeft gekeken naar de informaticatool van Vlaanderen, die we helemaal hebben toegelicht, maar die bleek niet adequaat genoeg te zijn. Men heeft een tijd geleden dus beslist om zelf een tool te ontwikkelen voor Brussel.

Verder lichtte minister Maron ook nog toe wat er in tussentijd gebeurd is. Op 26 november is er een schrijven gericht aan alle gemeenten, waarin hij een overzicht gaf van de stand van zaken van de invoering van de verplichte inburgering en van wat er intussen gebeurd was.

Ik kan u die brief laten bezorgen, maar misschien hebt u daar ook al een exemplaar van. Wat staat er, samengevat, in die brief? Op legistiek vlak is er een wijziging van het uitvoeringsbesluit, aangenomen op 9 juli 2020, met betrekking tot de doelgroep. Het advies van de Raad van State werd recent ontvangen. Er is binnenkort een tweede en laatste lezing van dit uitvoeringsbesluit door het Verenigd College.

Op operationeel vlak zijn er drie werkgroepen opgericht, namelijk een organisatorische, een technische en een proceswerkgroep, die wekelijks samenkwamen en waarin ook het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII) betrokken was. Er is beslist om een IT-tool te laten ontwikkelen die in eerste instantie moet dienen om de doelgroep te detecteren en de administratieve follow-up van het traject te voorzien. Die IT-tool is nu in ontwikkeling.

Verder werden de gemeenten nog ingelicht over het feit dat zij begin 2021 een uitnodiging zouden krijgen voor de opleidingen en de informatiesessies. Minister Maron lichte mij verder toe dat de IT-tool echt wel een voorwaarde is om de verplichte inburgering in werking te laten stellen. Hij voorziet de inwerkingtreding, onder enig voorbehoud, tegen de zomerperiode.

U vraagt me welke acties ik zal nemen vanuit mijn bevoegdheden. Zoals gezegd, valt de inwerkingtreding spijtig genoeg niet onder mijn bevoegdheid, anders was het waarschijnlijk gebeurd. Zoals u weet, verleen ik al mijn operationele steun aan de inwerkingtreding van het akkoord. Mijn diensten hebben hiertoe al heel wat werk geleverd in de verschillende werkgroepen. Ik blijf in contact staan met minister Maron en blijf hem aansporen om zo snel als mogelijk de verplichte inburgering in te voeren.

Dat zijn zaken die ik op dit moment gedaan heb en ook kan doen, want verder reiken mijn hefbomen niet, tenzij u concrete suggesties hebt. Ik ben altijd bereid daarnaar te luisteren.

Heel concreet is mijn aanvoelen dat er wel degelijk wezenlijke en onomkeerbare stappen worden gezet in dat project. Ik kan me ook niet van de indruk ontdoen dat men mentaal de klik heeft gemaakt om inderdaad over te gaan tot verplichte inburgering. Ik begrijp ook dat 'from scratch' beginnen en dat uitbouwen, tijd vraagt. Dat heeft ook in Vlaanderen tijd gevraagd. Maar ik verheer u niet dat het denkbaar is om het sneller te doen. Dat is mijn aanvoelen, maar dat is wat gemakkelijk en gratis vanop de zijlijn en niet levend in de Brusselse realiteit en de complexiteit van het samenwerken met die gemeenten. Ik versta uw ongeduld en ik deel uw ongeduld.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoorden. Het feit dat u mij een politieke kuitbijter noemt, vind ik uiteraard een groot compliment. Ik heb maanden geleden al duidelijk gemaakt dat ik er geen vertrouwen in had. Talloze malen heb ik u ondervraagd over de voortgang van de voorbereidingen, net om te vermijden wat nu gebeurd is: dat het eerste uitstel een precedent zou worden om de verplichte inburgering eindeloos op de lange baan te schuiven.

We hebben in Vlaanderen al heel wat geduld uitgeoefend. We hebben zelfs kennis en expertise gedeeld om de Franstalige inburgeringsprojecten in Brussel vooruit te helpen, om zo snel mogelijk vooruitgang te boeken. Maar er zijn natuurlijk grenzen aan ons geduld, minister. Ik vraag me af of onze Brusselse partners die verplichte inburgering wel willen. U bent daarvan overtuigd. Wel, ik niet, en met de dag minder, om eerlijk te zijn. Op welke manier kunnen we nog vertrouwen hebben in de volgende vooropgestelde datum, die opnieuw niet gegeven werd? U zegt wel: rond de zomerperiode. Mijn excuses, minister, maar ik vind dat heel weinig concreet. Dat baart me toch wel zorgen.

We zijn op het punt beland dat er echt wel staalharde garanties nodig zijn. Uitstel mag niet verzanden in afstel. Er moeten garanties zijn dat de verplichte inburgering in Brussel er zo snel mogelijk komt. Wij zijn in Vlaanderen klaar om onze engagementen op te nemen. Minister, het is duidelijk dat het probleem niet bij ons ligt, maar het is natuurlijk wel belangrijk om op de hoogte te blijven van de problemen, van de redenen waarom men de verplichte inburgering maar op de lange baan blijft schuiven. Zolang we die redenen niet exact kennen, kan er natuurlijk ook geen vooruitgang geboekt worden.

Om eerlijk te zijn, ben ik vandaag niet veel wijzer geworden. Corona wordt aangehaald, evenals problemen met betrekking tot ICT. Maar dat is natuurlijk niets nieuws.

Uw antwoord stelt me dan, eerlijk gezegd, ook wat teleur. Ik had wat meer info verwacht. Het is belangrijk dat u druk uitoefent en dat u druk blijft uitoefenen, minister. Ik denk dat het in dit stadium essentieel is om, in dialoog met de GGC, een krachtig signaal te sturen, namelijk dat het samenwerkingsakkoord dat afgesloten werd in 2018, geen vodge papier is. We rekenen hiervoor op u.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Tavernier, ik wil dit toch wel wat nuanceren. U zegt: ik ben ervan overtuigd, ik heb een sterk aanvoelen dat men die mentale knip gemaakt heeft. Een regering maakt natuurlijk geen uitvoeringsbesluiten in tweede lezing met de bedoeling om die gewoon naar de prullenmand te verwijzen. We doen ook geen aanbesteding voor een IT-tool om die daarna gewoon niet te gebruiken. Dat zijn toch objectieve, materiële indicaties dat men daaraan werkt.

Ten tweede: wij hebben onze job gedaan. Ik heb mijn job gedaan. Wij zijn helemaal klaar om morgen het Vlaamse deel van het samenwerkingsakkoord uit te rollen. Het Agentschap Integratie en Inburgering heeft alle voorbereidingen getroffen. Ik heb de bevoegde minister daar al een paar keer over bevraagd. U zegt dat u teleurgesteld bent. Ik denk dat u uw vraag vooral moet richten aan het Brussels Parlement, aan de bevoegde minister. Ik reken op de fracties in het Brussels Parlement om daar op tafel te kloppen en de minister te ondervragen. Want ik word nu wat in een rol geduwd waarin ik eigenlijk moet optreden tegen een collega-minister, die werkt in een andere politieke constellatie, waar ik geen enkele hefboom voor heb, behalve erop te wijzen dat we een samenwerkingsakkoord hebben. Ik kan wel aanmoedigen en aanmanen om dat na te komen, en ook zelf aanbieden om hem te ondersteunen waar mogelijk. Maar de politieke discussie ten gronde moet eigenlijk in het Brussels Parlement gevoerd worden.

Mijn houding blijft dus dezelfde. Wij zijn klaar in Vlaanderen. Ik heb mijn job gedaan. Wij bieden ondersteuning aan waar die gevraagd wordt.

Wij manen aan en moedigen aan om daar zo snel mogelijk mee te beginnen; het had al bezig moeten zijn. Ik nodig alle leden van het Brusselse parlement uit om dit dossier ernstig ter hand te nemen en aan te dringen op een zo snel mogelijke realisatie in de praktijk van de verplichte inburgering, niet zozeer omdat Vlaanderen dat zo graag wil, maar omdat het gewoon belangrijk is, ten eerste voor de mensen die moeten inburgeren, ten tweede voor de Brusselse samenleving, en ten derde voor heel de samenleving. De inburgering zorgt ervoor dat mensen beter ingepast raken in onze samenleving, dat ze meer kansen krijgen en dat ze beter kunnen functioneren. Daar zijn wij bondgenoten.

Ik begrijp dat u probeert – wereldkampioen in driebanden was een Mechelaar, Raymond Ceulemans – te driebanden met mij als witte bal om tegen de rode bal te kloppen. In dit geval is het een groene bal op een groen tapijt. Driebanden is natuurlijk een heel mooie sport, maar niet het wezen van wat moet gebeuren. Er moet gepingpongd worden in het Brussels parlement, met de regering, en niet gedrieband met mij als balletje op het groene tapijt met u aan de keu. (*Gelach*)

Zo zie ik mijn politiek bestaan eigenlijk niet direct. Maar ik ga nu stoppen voor ik me totaal verlies in beeldspraak die onheus gaat worden. (*Gelach*)

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Mijn collega's in het Brussels parlement doen daar hun werk. Ze ondervragen de regering heel vaak. Het is niet aan hen gelegen.

Als Vlaamse Gemeenschap hebben wij uiteraard een rol te spelen in Brussel. Men probeert de Vlaamse Gemeenschap langs alle kanten uit te hollen, maar we moeten onze verantwoordelijkheid opnemen. We hebben daar iets te zeggen.

Minister, het is buitengewoon bedroevend en onverantwoord dat in Brussel zelfs gemaakte afspraken geen enkele garantie vormen voor de realisatie van beslist beleid. Brussels minister Maron bewijst de Brusselse inwoners en nieuwkomers van onze hoofdstad geen enkele dienst hiermee, integendeel. Een stad als Brussel – en

ook de omstreken – heeft er net alle baat bij om instromende nieuwkomers zo snel mogelijk op weg te zetten naar zelfredzaamheid en een plaats in onze samenleving. Dat hebt u zelf aangehaald.

Aandacht voor die gedeelde sokkel van normen en waarden via een kwalitatief inburgeringstraject kan enkel en alleen maar bijdragen aan een sterke sociale samenhang in onze hoofdstad.

Een Brusselse pestbelasting in de vorm van een stadstol geraakt er snel door, stel ik vast, zonder overleg met belangrijke partners zoals Vlaanderen. Iets essentieels voor het sociaal weefsel van onze hoofdstad als verplichte inburgeringstrajecten wordt op alle mogelijke manieren gesaboteerd. Ik stel me vragen bij de prioriteiten van de Brusselse meerderheidspartijen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.